

Uttryck - innehåll

Renato de Fusco, 1960

Arkitektur som tecken

container - contained, Bruno Zevi, 1950

(modifierad Saussure: ett inre står i relation till ett yttre).

Visuell semiotik som studieprincip och som designprincip:
Interiören kan förnimmas, tolkas, utan att man går in i byggnaden.

Studier av fasader eller andra ytor, eller vyer av objekt
som berättar om olika typer av "innehåll" t ex byggnaders konstruktion,
funktion, eller vidare tematiska innehåll.

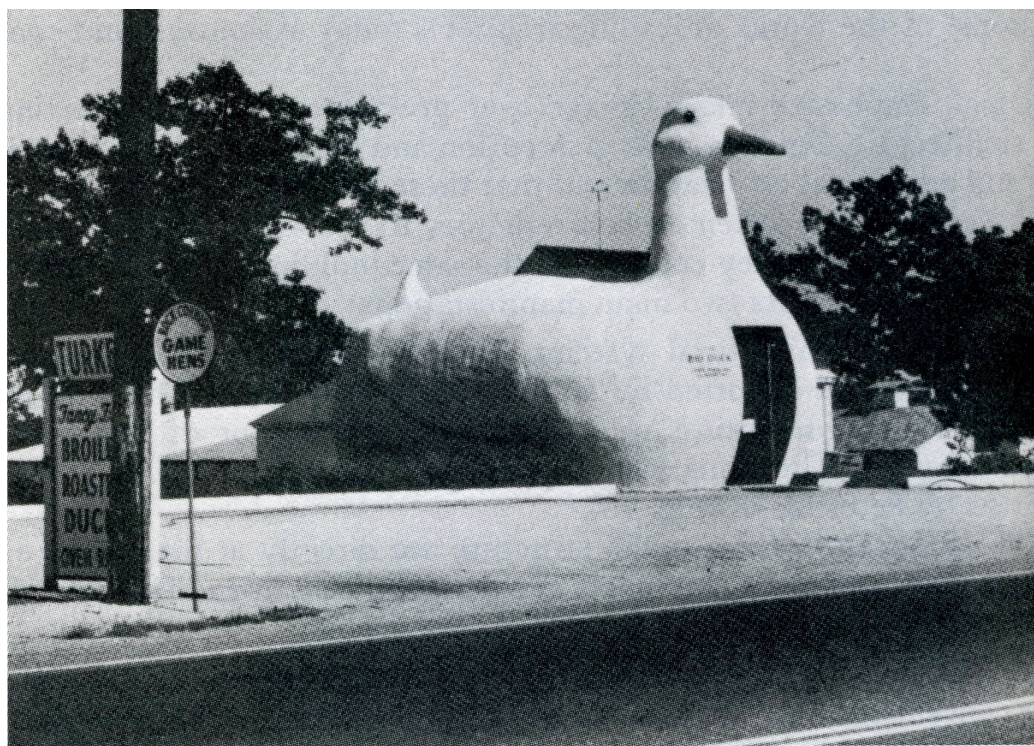
Robert Venturi / Denise Scott Brown, 1972
Learning from Las Vegas.

Semiotisk ansats med arkitekturkritiskt innehåll.
Praktiserande arkitekter.

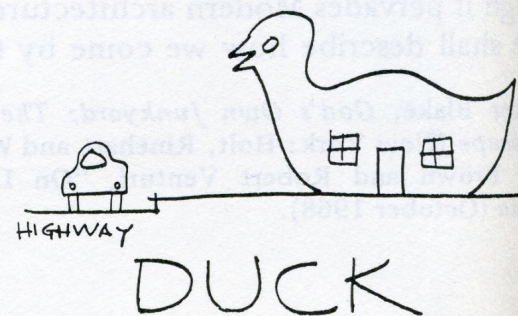
Kritik av rådande modernistiska designparadigm, där ett "heroiskt" och storskaligt yttre skulle dölja konventionella inre funktioner och ordinära byggnadssätt.

Kritik av modernistisk arkitektur som strävade efter strukturalistisk renodling - dvs enhetlig utformning, frånvaro av dekoration, repetitiva formprinciper som går igen i hela byggnaden, exteriört såväl som interiört.

Istället: ful och vardaglig, brutal som Las Vegas
"arkitektur utan arkitektur".

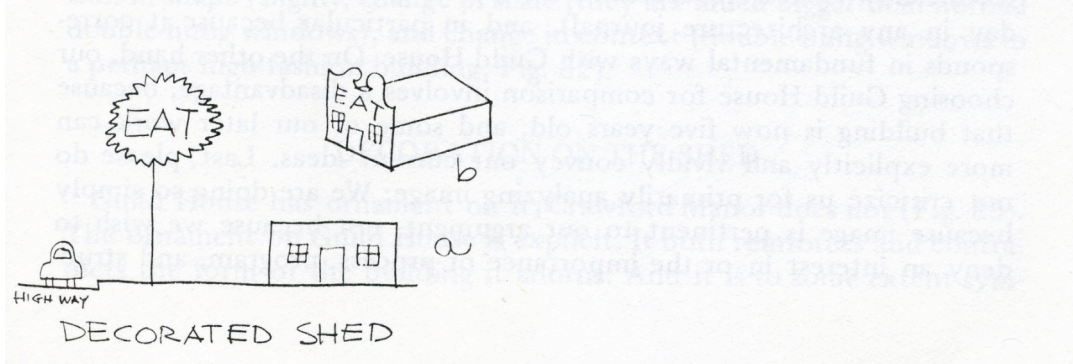

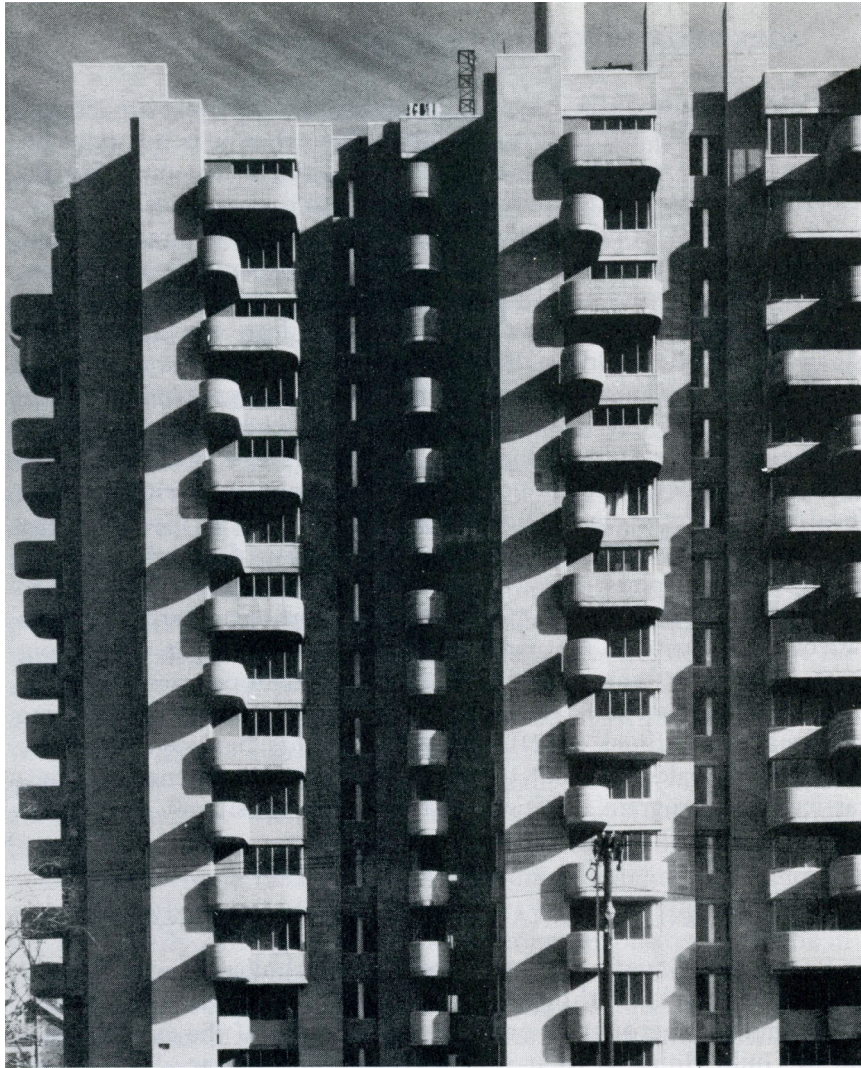
73. "Long Island Duckling" from *God's Own Junkyard*

74. Road scene from *God's Own Junkyard*

77. Crawford Manor, New Haven, 1962-1966; Paul Rudolph

78. Guild House, Friends' Housing for the Elderly, Philadelphia, 1960-1963;
Venturi and Rauch, Cope and Lippincott, Associates

Umberto Eco - visuella tecken mindre relevanta - arkitekturens mening är förknippad med funktion. En trappa är något som leder en upp eller ner, inte något man tolkar in betydelser i.

Donald Preziosi - Byggnadselement som språkelement.
Väggar (som fonem) får mening endast ihop med tak, och andra väggar, etc.

Martin Krampen, reducerade prototypiska utseenden, principiella formtyper som representerar t ex byggnader eller bilar. Typerna "konnoterar" "affektiv mening", t ex "klumpig, gammaldags, långsam, solid, bekväm", etc"

Praktisk designteori, dvs tecken är till för att användas i designpraktik.

Peter Eisenman, House VI

uttryck

›

funktion

›

affordance

entré Gunnebo

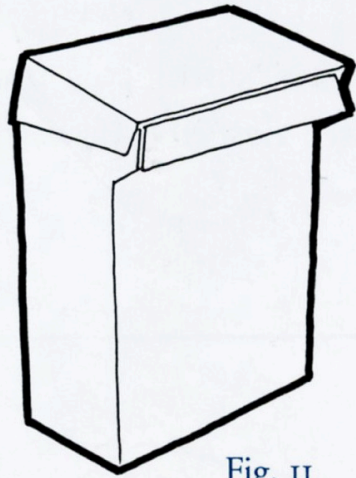

Fig. 11

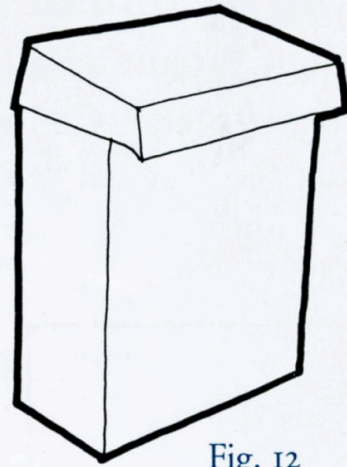

Fig. 12

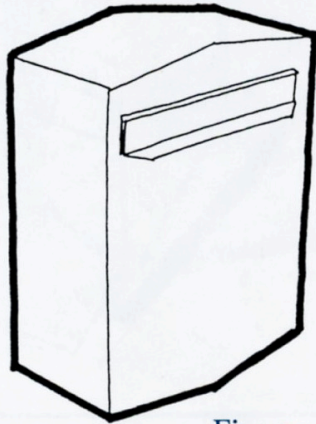

Fig. 13

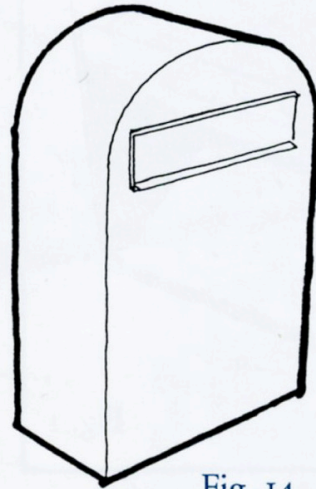
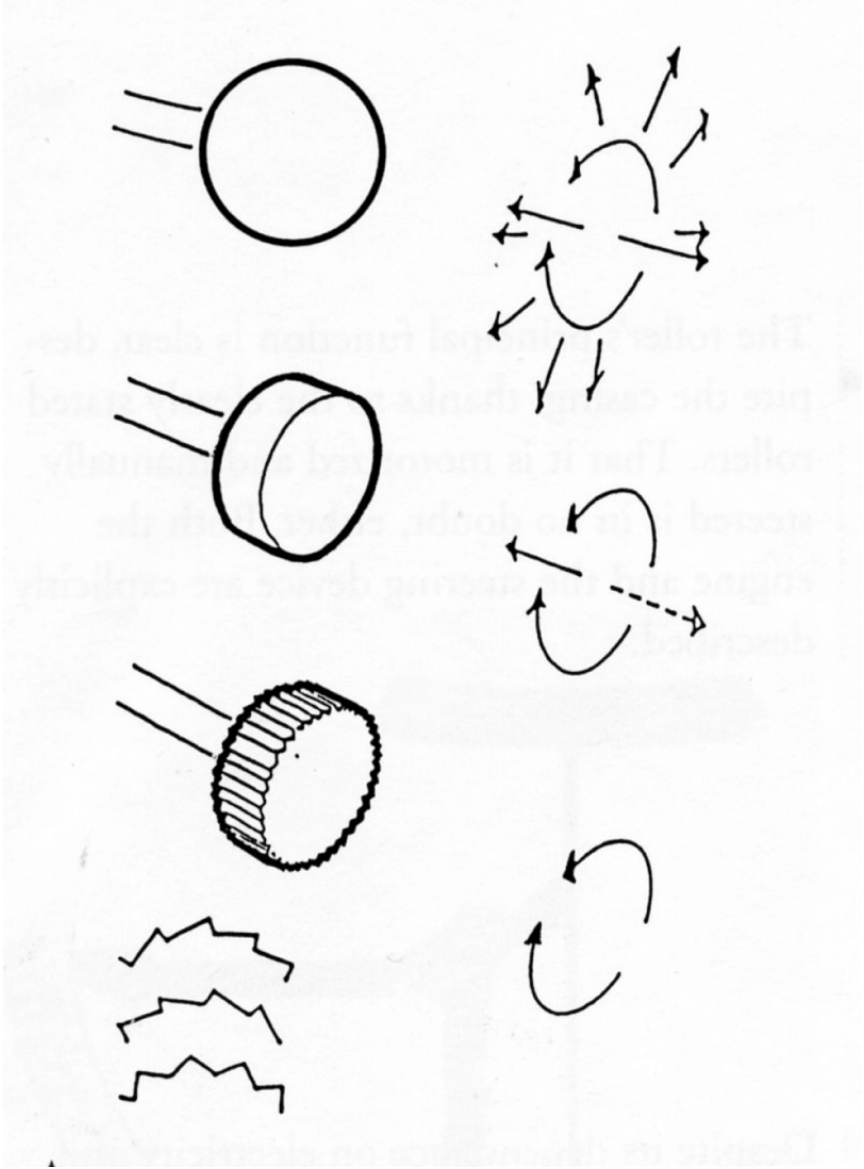

Fig. 14

affordance (Gibson)

Affordances: Aktuella och potentiella egenskaper hos materiella objekt/miljöer som riktar sig åt ett subjekts (en potentiell användares) förmågor.

Skapar möjligheter, men beskriver också begränsningar. Tillsammans kan affordances forma en ekologisk nisch (ett artspecifikt konglomerat av livsbetingelser, Umwelt)

En affordance är/upplevs som "direkt" relationell, är ej representationell.

afford	tillåta medge tillhandahålla bereda skänka (möjligheten att) möjliggöra erbjuda inbjuda till föreslå uppmåna till handling	passiva eller tillåtande egenskaper
		riktade eller begränsande egenskaper

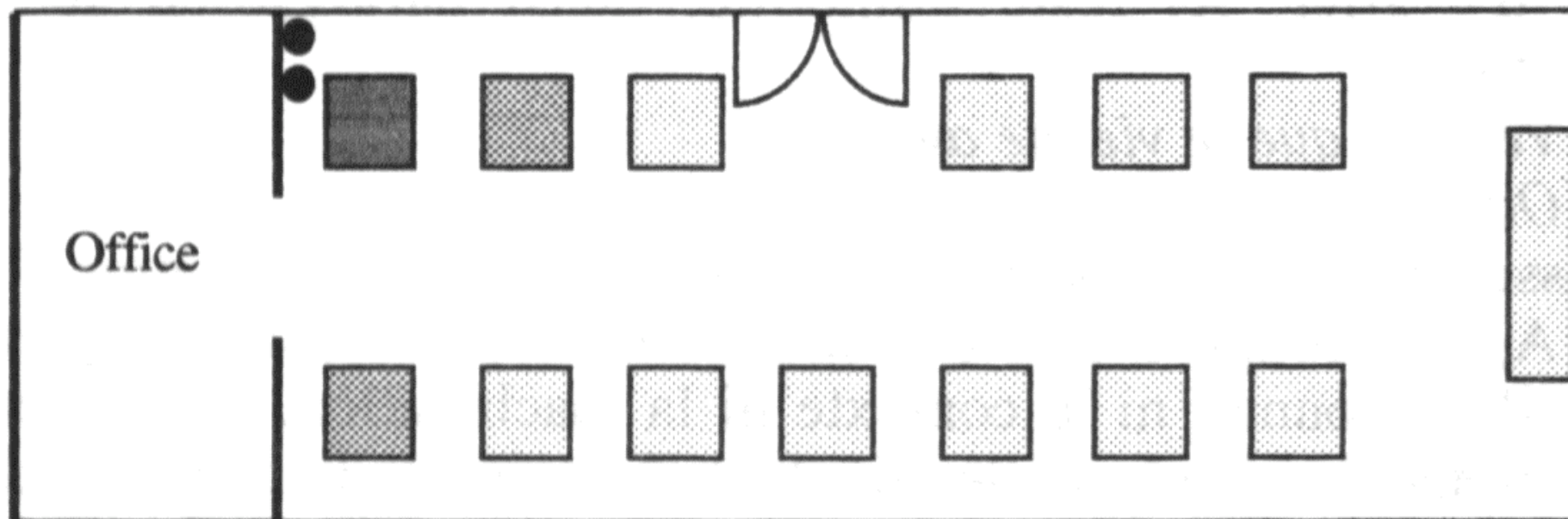
affordance antyder aktiv egenskap , verkan, agency hos materia

actor actant network

Manar Hammad , 1982

Telephone ●
Microphone ●

Fem typer av experiment

Tränga sig in

Beröva rum

Beröva plats

Ockupera plats

Omplacera

Aktanter (aktantiella roller i spelet om rummmet)

Rumsutsträckning

Rumsbegränsningar

Besökare A1

Ägare (besittare) A2

Rumsdel kontrollerad av A1

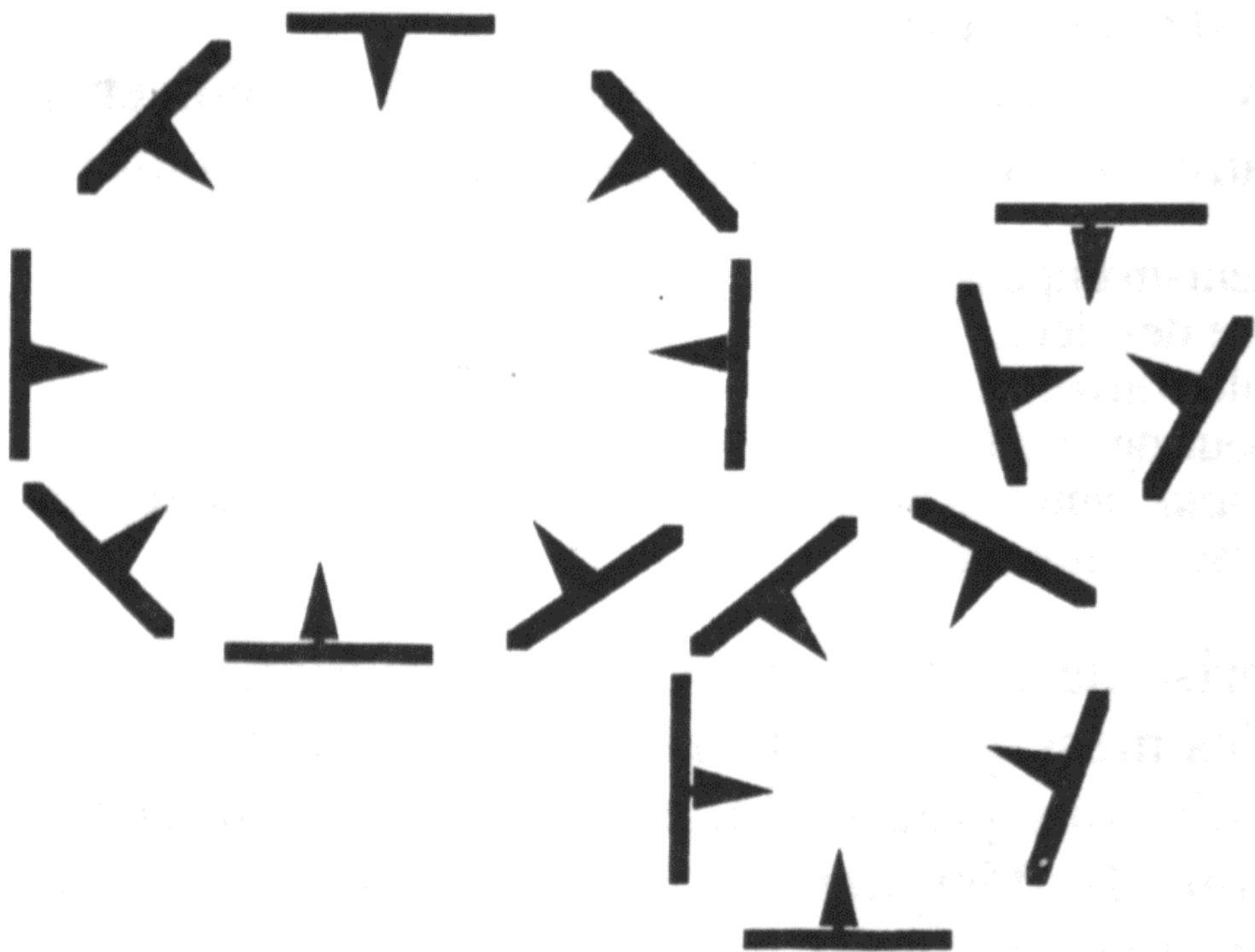
Rumsdel kontrollerad av A2

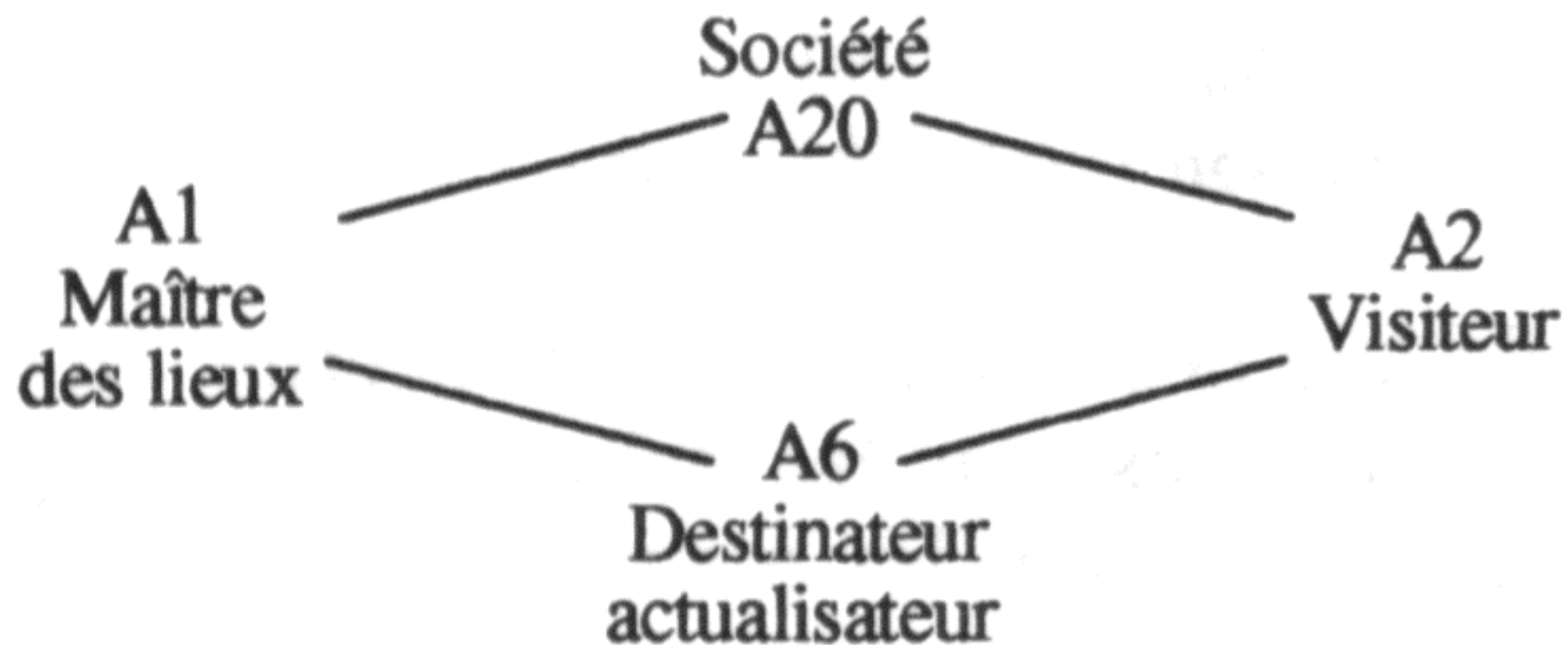
Regler

Företrädare för regler

Tillfällig företrädare för regler

etc

Hammad: Kombination av modaliteter kopplade till aktanter

Vilja
Kunna
Veta
Måste

Greimas

Bruno Latour

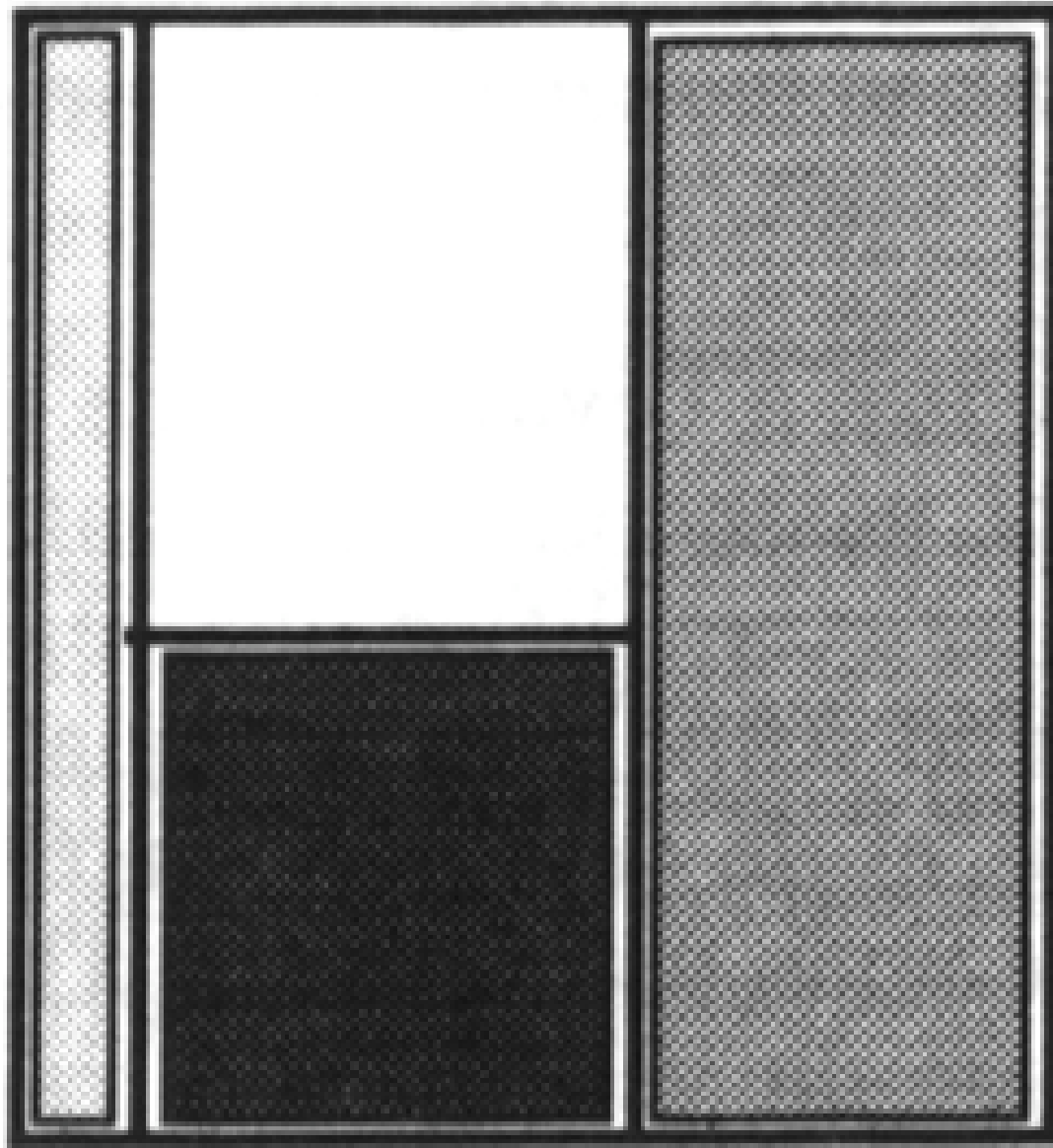
Mindre strukturell
Aktanterna måste visa sig själva i analysen av ett rum

Intensitetsskillnad mellan olika typer av förmedlande aktivitet
Mediators vs Intermediaries
Mediators gör motstånd, förbrukas, deras specificitet påverkar förmedlingen
Intermediaries är motståndslösa, och återbrukas utan att förändras eller att inverka

Hypotetiska exempel: Speldesign

Vad gäller tillkomsten av visualiseringar i datorspel skulle man ev kunna beskriva och utveckla ett socio-spatialt tema m h j a t ex Hammads modala semiotik, som bygger på Greimas aktant-teori, där den samlade kontrollen av ett rumsligt sammanhang, t ex en virtuellt gestaltad spelmiljö, bestäms av en uppsättning specifika operatörstyper, eller **AKTANTER**. Dessa aktanter ges då olika typ av auktoriserande grad och detta kan uttryckas t ex så att en modalitet (**KUNNA**) determinerar en handling (**LÅSA**) som sammanbinder subjekt (**SPELARENS**) och objekt (**SPELRUM**) [källa Hammad, 2002, s 67-68]. I ett hypotetiskt fall skulle en aktantanalys t ex kunna diskutera hur en spelprogrammerare av sin arbetsgivare tvingas ge spelet ett visst igenkännbart utseende för att på detta sätt knyta till sig spelare med ett gissat intresseregister.

Ett mera Latourskt sätt att uttrycka en liknande, men möjligen mindre strukturalistisk aktantanalys, vore ett mera etno-metodologiskt studium av spelets aktualisering. Ett sådant förutsättningslöst – dvs mera situationsbetingat och mindre på lingvistisk typologi baserat – uppletande av **KONTROVERSER** och därmed oförutsägbara **AKTANTER** skulle enligt Latour synliggöra de krafter som inverkar vid en bestämning av ett förhållande. I ett annat hypotetiskt fall skulle kanske en spelprogrammerare mera på egen hand och med vetskap om sin egen produktionsmiljös betingelser välja att justera och därmed – kanske på ett för sig själv och sin nära produktionsmiljö fördelaktigt sätt – **STABILISERA** en **SPELDESIGN** som svar på en eller flera spelares anmärkning på spelet.

permeation of light, air, mosquitoes, people, vision)

resultat affordanceinriktade

tid-rum är segmenterat: tillåter (alternativ) handling
t ex ändra rumsliga förutsättningar i pausen strax före middag
förlänga ett besök för att "vinna mark",
etc.

Skånetrafiken

Skånekortet

49994112

Oberthur 11633

SKÅNEKORTET är mest förmånligt för dig som reser ofta. Kortet är opersonligt och gäller i 30 dagar från valfri startdag. Det kan laddas med giltighet för hela Skåne eller för 1, 3, 6 eller 9 zoner. Återanvänd kortet och köp en ny period direkt på bussen, på något av våra kundcenter/försäljningsställen eller i våra kort-automater. Behåll ditt laddningskvitto – du ska t.ex. alltid kunna visa upp det vid resa med tåg. För resa med Skånekortet gäller Skånetrafikens »Allmänna resevillkor«. Trevlig resa! www.skanetrafiken.se
Foto Kasper Dudzik

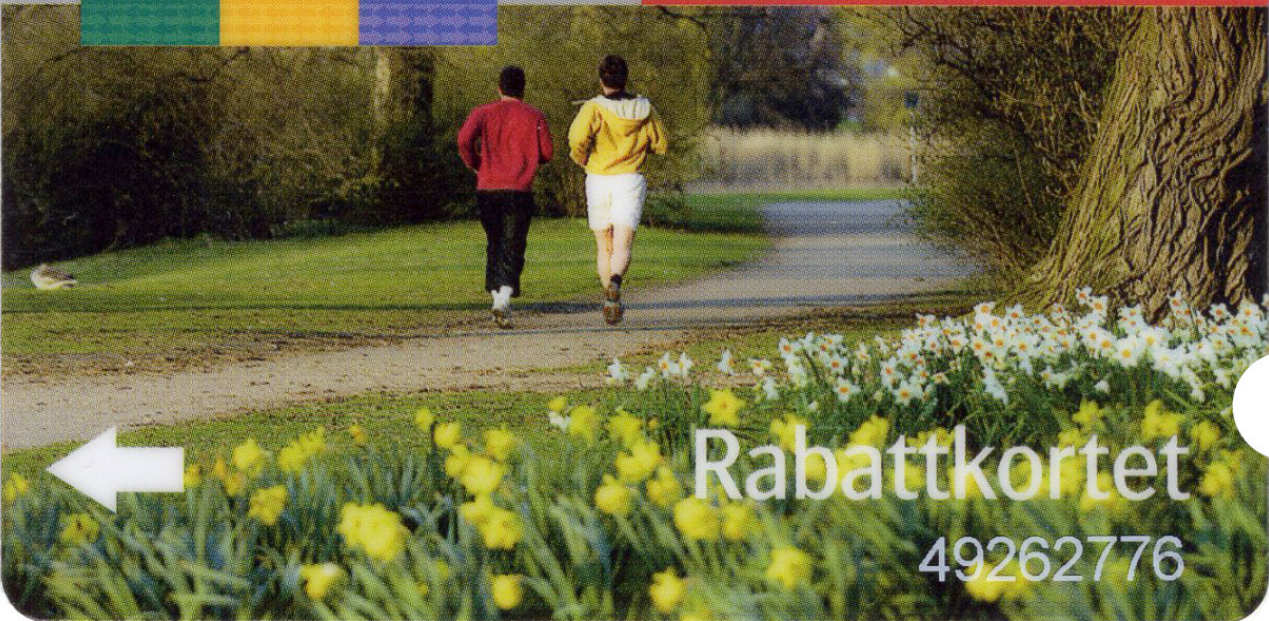
Plats för t.ex. namn och telefonnummer

Skånetrafiken

Erbjuder hållande i handen	(utsträckning, storlek)
Erbjuder hållande med fingrar	(utsträckning, smalhet, lätthet)
Erbjuder insättande i kortläsare	(passning, exakt storlek)
Erbjuder orientering med hjälp av blick eller finger (skåra anger upp/ner) Skåran - konvention: skall hållas uppe till höger (kan uppfattas i mörker eller av blind)	(materiell utformning, avvikelse)
Erbjuder "åkeffekt" efter insättande i kortläsare placerad på buss/tåg/perrong	(text+bild för specifik apparat)
Erbjuder information om geografiskt och tidsmässigt användningsområde	(text, piktogram)
Erbjuder användningsregler (fakta)	(text)
Erbjuder information om upphovsman (fakta)	(text)
Erbjuder tolkningsbar information om associerade egenskaper, t ex upphovsmannaskapets policy (rörlighet, miljö, etc)	(fotografisk bild)

Skånetrafiken

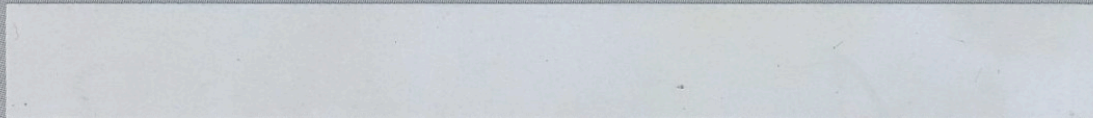

Rabattkortet

49262776

ACSC 10872

RABATTKORTET är enkelt, billigt och bekvämt att använda. Kortet är opersonligt. Spara kortet!
Det kan återanvändas och laddas upp på nytt, direkt på bussen eller på något av våra kundcenter/försäljningsställen eller i våra kortautomater. För resa med Rabattkortet gäller Skånetrafikens »Allmänna resevillkor«. Trevlig resa! www.skanetrafiken.se Foto Kasper Dudzik

Plats för t.ex. namn och telefonnummer

Skånetrafiken

Body-related affordance	Erbjuder handling i allmänhet
Situation-related affordance	Erbjuder specifik (fysiskt platsrelaterad) handling
Effect-related affordance	Erbjuder specifik (kulturellt kodad) handling
Information-related affordance	Erbjuder handlingsorienterat "externt" vetande
Interpretation-related affordance	Erbjuder handlingsöverskridande vetande
Meta-interpretation-related affordance	Erbjuder teoretisk spekulation

Bilder, visuella märken, text

faktamässiga betydelser
(denotativa)

authorizer 1 (region, giltighetsområde)
authorizer 2 (utfärdare, trafikbolag)
authorizer 3 (systemisk, nummer)
authorizer 4 (tillfällig ägare, användare, signatur)
authorizer 5 (tillverkare, materiellt ansvarig)
authorizer 6 (bildupphovsrätt, fotograf)

associerade betydelser

skönhet ?, klimat ?, rörelse ?, grönt tänkande ?

Gibson:

(affordance)

Vad har objektet som subjektet kan varsebli/förstå/använda ? (i en och samma akt...)

Norman:

(varsebliven affordance)

Betonar den av subjektet uppfattade egenskapen hos det materiella objektet.

I designsammanhang har Norman stor betydelse, särskilt inom interaktiv design, t ex vid utformning av skärmrepresentation på datorer: "clickability", navigation, etc.

Hartson, H. Rex

Cognitive, physical, sensory and functional affordances

Cognitive	(förståbarhet)	
Sensory	(förnimerbarhet)	noticeability, discernability, legibility, audibility
Physical	(objektiv existens)	
Functional	(effektivitet i användning)	

Sonesson

Cultural affordance

- etikettregler - handskakning - restriktioner för beteende/handling
- spelregler schack - restriktioner för möjliga drag

Affordance i design

genom att ställa frågan What does this thing afford? ställer man samtidigt "krav" på användningsbarhet eller ändamålsenlighet hos resultatet, dvs även krav på upphovspersonens, upphovssituationens, sätt att lösa/presentera sin uppgift

en utvidgning av specifik avsedd funktion till möjlig verkan (agency)

function-in-action

en utvidgning av skönhet till estetisk verkan

effect-in-perception

SIGN (VEHICLE) TYPES

- ikon/
- index/
- symbol/

bilder, bildelement, intryck

info är del av kortet, närhet bild till text, pilriktning, fingergrup

färg lokala kommunikationsmedel, bokstäver, språk